

1. Гріневич І. І. Провідні завдання формування соціокультурної компетентності учнів. Іноземні мови. 2017. №3.
2. Гальскова Н. М. Активізація пізнавальної діяльності учнів. Рідна школа. 2017. №4.
3. Кравченко І. М. Особливості засвоєння лексичних явищ. Англійська мова і література. 2016. №10.
4. Колток Л. Проблема інтенсифікації навчання як складник модернізації освіти. Вища освіта України. 2017. №1

Напрямок 5: *Актуальні тенденції лінгводидактики.*

Таїсія Мельник

здобувач вищої освіти 4 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»,
м. Рівне

Науковий керівник д.п.н., проф. Т.Л.Груба

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

Мовленнєва діяльність – це цілеспрямоване використання мови для взаємодії між людьми, що включає як висловлювання думок, так і їхнє сприйняття. У цьому процесі «говоріння» та «слухання» виступають посередниками між мовною системою та мовленнєвими текстами. Фон Гумбольдт, який вперше дослідив цю діяльність, вважав її «кореляцією двох процесів», що доповнюють один одного. Один процес полягає у формуванні мовлення – думки та її звукового вираження, а інший – у сприйнятті та відтворенні цих думок з використанням мовних знань та особистого досвіду[4, с. 16].

В залежності від характеру спілкування, його змісту або особливостей комунікації можна виділити два типи мовлення: діалогічне і монологічне.

Діалогічне мовлення – це не просто розмова або обмін словами між двома чи більше особами. Це складний процес, який передбачає не лише передачу інформації, але й взаєморозуміння, спільне формування думок, аргументацію, висловлювання власних почуттів та думок.

Психологічні дослідження підтверджують, що діалогічне мовлення характеризується присутністю мотивації, але учні можуть не завжди мати власну мотивацію під час навчання. Тому важливо зацікавлювати школярів до участі в дискусіях, надавати їм можливість висловлювати свої почуття та думки. Ще одним важливим аспектом психологічного аналізу діалогічного мовлення є його залежність від ситуації, оскільки зміст спілкування можна розуміти лише з урахуванням контексту. Наприклад, зовнішні обставини ситуації можуть не бути безпосередньо присутніми у момент мовлення, але вони можуть бути враховані у свідомості учасників і впливати на них [6, с. 147].

Крім зазначених вище особливостей, діалогічне мовлення має також специфічні мовні характеристики:

1. Воно виявляє риси зверненості, оскільки встановлює контакт між учасниками комунікації, що стимулює подальшу спілкування.
2. Діалогічне мовлення може бути емоційним, засобами виразності такими як міміка, жести та інтонація може бути виражена емоційна складова.
3. Воно є спонтанним, оскільки не може бути наперед запланованим, адже поведінка кожного учасника зазвичай залежить від мовленнєвої поведінки іншого.
4. Під час діалогу змінюються ролі мовця і слухача, що сприяє взаєморозумінню між учасниками.
5. Діалог може бути еліптичним, тобто деякі частини мовлення можуть бути опущені, але зміст легко розуміється за попередніми висловами.

6. У діалозі часто використовуються фрази для зацікавлення співрозмовника, вирази вдячності, обміну вітаннями тощо.
7. Діалог часто використовує «заповнювачі мовчання», які заповнюють паузи в мовленні або використовуються під час пошуку відповіді[1].

В діалогічному мовленні можна виділити декілька типів або видів залежно від його специфіки та мети:

Діалог – основний тип діалогічного мовлення, де два або більше учасники обмінюються думками та ідеями.

Діалог між вчителем і учнем – специфічний тип діалогу, що відбувається у навчальному середовищі. Вчитель і учень взаємодіють для передачі знань та розвитку навчальних навичок.

Соціальний діалог – виникає під час спілкування між представниками різних соціальних груп або індивідами, метою якого може бути досягнення взаєморозуміння, вирішення конфліктів або координація дій.

Діалог у літературі та мистецтві – це форма вираження думок та ідей через літературні або мистецькі твори, де персонажі спілкуються між собою.

Діалог у віртуальних середовищах – це комунікація через інтернет, соціальні мережі та інші електронні засоби зв'язку, де учасники обмінюються думками та інформацією в онлайн-режимі [2, с.25].

Ці типи діалогічного мовлення можуть варіюватися залежно від контексту, мети та учасників комунікації.

Отже, під діалогічним мовленням ми розуміємо комунікативний процес, у якому відбувається чергування ролей мовця і слухача. Це відбувається в конкретній ситуації спілкування і характеризується рядом комунікативних, психологічних та мовних особливостей.

У процесі навчання діалогічного мовлення серед учнів середніх класів виявляються певні психофізіологічні особливості, які варто враховувати для оптимальної ефективності навчання. Саме на цьому етапі дитинство поступово переходить у підлітковий вік, що супроводжується змінами в психологічному

стані учнів. Важливо враховувати такі фактори, як розвиток самоідентифікації, формування нових соціальних ролей, збільшення інтересів поза школою. Ці особливості можуть впливати на активність, мотивацію та здатність до сприйняття матеріалу, тому вчителям необхідно використовувати підходи, що враховують індивідуальні особливості кожного учня, сприяють розвитку його комунікативних навичок та забезпечують психологічний комфорт у процесі навчання. Тільки таким чином можна забезпечити успішну адаптацію до навчального процесу та позитивні результати у формуванні навичок діалогічного мовлення [3, с.57].

Важливим фактором успішності методики формування діалогічного мовлення та розвитку практичних навичок учнів є вивчення аспектів психофізіологічного розвитку дітей, а також виявлення їхніх особливостей та закономірностей. Це дозволяє педагогам ефективніше адаптувати навчальний процес до потреб учнів.

У шкільному середовищі, спосіб спілкування учня з вчителем має значний вплив на настрій учня, його зацікавленість у навчанні та загальну атмосферу в класі. Проведене дослідження показало, що викладачі, які дотримуються демократичних принципів у взаємодії з учнями, сприяють створенню спокійного класного середовища. Це в свою чергу сприяє високим навчальним досягненням, активному включенню учнів у навчальний процес та їхньому задоволенню від навчання.

Під час аналізу різних стилів взаємодії між вчителем та учнем важливо зауважити, що вчителі повинні завжди ставитися серйозно до свого предмета та до учнів. Однак вони також не повинні бути надто строгими або непривітними до школярів, особливо переносячи свої особисті проблеми на навчальний процес.

Вчителі відіграють ключову роль у процесі навчання. Одна з їхніх головних метою - мотивувати учнів до навчання. Щоб це зробити, викладачі повинні вміло використовувати різноманітні методи, які доступні в сучасній освіті. Сьогодні завдання вчителя полягає не лише у тому, щоб передавати

інформацію, а й у тому, щоб активно взаємодіяти з учнями у процесі обробки цієї інформації. Через діалоги, полілоги, дискусії та інші форми взаємодії вчителі висловлюють свої думки та є прикладом для учнів. Співпраця вчителя та учня, а не авторитарне втручання, сприяє успішному опануванню матеріалу та покращує мовленнєві навички учнів [5].

Список використаної літератури

1. Брецько І. І., Кравченко Т. М. Діалогічне мовлення – основа для розвитку здібностей міжособистісного спілкування. *International scientific journal* 1. 2016. с.15-17.
2. Галаєвська Л.В. Діалогічна компетентність: проблеми та перспективи. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 1, с. 18-22.
3. Голюк О.А. Засади в майбутніх вчителів у процесів вивчення педагогічних дисциплін. *Теоретико методологічний Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 3 (326)*, 2019. 72с.
4. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. С. 232-235.
5. Пасічник О. С., Дидактичне обґрунтування емоційно-ціннісного компонента змісту навчання іноземних мов. *Український педагогічний журнал, №1*. 2019 с. 45–56.
6. Станкевич Н. Навчально-мовленнєва ситуація у діалогічному мовленні: стратегія моделювання. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2010. Вип 5. 2010. с. 53-60.

Напрямок 5. *Актуальні тенденції лінгводидактики*.

Інна Мізюрко

здобувачка вищої освіти 2 року навчання за другим (магістерським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне